

**PROPOSTA A L'AJUNTAMENT D'ABRERA SOBRE LA CREACIÓ D'UN
PARC TEMÀTIC DEDICAT AL PATRIMONI NATURAL, HISTÒRIC I
PAISATGÍSTIC D'ABRERA A LA ZONA DE CAN MORRAL**

**BREA, Grup d'Opinió i Recerca
Febrer de 2000**

INTRODUCCIÓ

En els últims quinze anys la població d'Abrera s'ha incrementat de forma significativa, la qual cosa ha determinat una considerable expansió de la superfície urbanizable del poble. Durant aquest procés de creixement, no només s'ha observat un augment en el nombre de vivendes a les regions perifèriques del poble, sinó que també s'ha consolidat un nou nucli industrial a la zona de Sant Ermengol.

L'expansió de la zona urbanizable del poble s'ha fet majoritàriament en terrenys agrícoles d'escassa declivitat (antics camps de vinya, zones d'ametllers, d'oliveres i presseguers) intentant respectar les característiques naturals de l'entorn. Així doncs, per donar un exemple, malgrat les interferències antròpiques desenvolupades en el procés d'instal·lació del Polígon Industrial de Sant Ermengol, s'ha intentat preservar la zona boscosa existent en el Torrent Gran d'Abrera.

Atès que la població d'Abrera continua creixent, sigui per l'augment de l'emigració conseqüència de la instal·lació de noves indústries, sigui per la considerable taxa de natalitat del municipi —gairebé el 30% de la seva població se situa en edat escolar o pre-escolar— caldrà preveure l'obertura de nous fronts d'expansió urbana que siguin compatibles amb la preservació de l'entorn natural. En un municipi com el nostre amb un creixement poblacional tan accelerat, es fa del tot imprescindible dissenyar estratègies d'urbanització que tinguin en compte la importància del patrimoni històric i natural del territori que ens envolta.

Una de les zones on es preveu la concessió de permisos per a la construcció de noves vivendes és la de Can Morral, situada entre la línia dels Ferrocarrils de la Generalitat, la urbanització de Sant Hilari i el riu Llobregat. Es tracta d'una propietat privada amb característiques molt peculiars des del punt de vista paisatgístic, històric i natural, en la qual l'emplaçament de noves superfícies urbanes provocarà un inevitable impacte en bona part del seu entorn natural.

Importància de l'àrea de Can Morral

- *Des del punt de vista biològic*

L'àrea de Can Morral té una importància significativa en el context dels espais naturals que se situen als voltants del riu Llobregat. Part d'aquesta propietat està formada per un bosc de pi blanc (*Pinus halepensis*) amb sotabosc aclarit dominat per alzines (*Quercus ilex*). Al costat d'aquest antic bosc plantat, hi ha una zona natural d'especial interès paisatgístic i natural, formada per una llarga franja de boscos autòctons ben consolidats, on abunden els roures (*Quercus cerroides*), les alzines (*Q. ilex*) i els pollancre (*Populus* spp.) de grans dimensions. Més a prop del riu Llobregat es troben zones cobertes per boscos de ribera i prats herbacis molt variats.

En conjunt, donada la seva varietat i rellevància ecològica i el bon estat de preservació dels ecosistemes que s'hi troben, aquesta zona és probablement una de les zones naturals més importants que queden als voltants del poble. Hi habiten comunitats faunístiques molt representatives dels espais naturals del Baix Llobregat: nombroses espècies d'aus residents (per exemple, el picot verd, *Picus viridis*, l'ànec coll-verd, *Anas platyrhynchos* o el bernat pescaire, *Ardea cinerea*) i migrants hivernals com l'oriol (*Oriolus oriolus*) i l'oca silvestre (*Anser anser*). A la zona de vora riu fins i tot s'han observat exemplars migrants de cigonya negra (*Ciconia nigra*), una espècie amb contingents poblacionals força escassos a Catalunya.

- *Des del punt de vista històric i arqueològic*

La preservació del territori circumdant al riu Llobregat és necessària no només per l'interès del patrimoni natural que s'hi engloba, sinó també per la riquesa excepcional del patrimoni històric i arqueològic que s'hi conserva. El riu, com a eix vertebrador de les comunitats humanes que des d'antic han habitat el territori que avui coneixem com a Abrera, conserva els vestigis més antics del nostre passat. La nostra proposta passa per una actuació ferma en matèria de conservació i preservació d'aquests espais per tal que puguin superar l'estat de degradació en què es troben sotmesos.

L'interès històric i arqueològic d'aquest espai se centra, bàsicament, en tres grans àrees:

- 1) **Àrea de Sant Hilari.** Conjunt d'estructures edificades de gran interès arqueològic compostat per una capella d'època paleocristiana —segle X—, dotada d'unes impostes d'època visigòtica —segles VI-VII— i establerta sobre una de les viles romanes més importants del riu Llobregat —segle II d.C. Actualment, la capella presenta un estat de conservació molt malmès, i es desconeix completament l'estructura de la vila romana sobre la qual s'assenta. L'excepcionalitat d'aquest espai rau en l'antigor de la capella —una de les més primerenques de la Catalunya medieval—, l'interès de les impostes —procedents d'una època tan desconeguda i controvertida com la visigòtica—, i la rellevància històrica de la vila romana. Aquest és, sens dubte, un dels espais històrics i arqueològics més interessants del nostre país, no només per la singularitat dels elements que el componen sinó també, i sobretot, per la superposició d'etapes cronològiques que articulen la seva dilatada seqüència històrica.
- 2) **Àrea del Castell de Volterra.** Conjunt castral datat del segle X que, atesa la importància estratègica del seu emplaçament, es convertí en un dels bastions militars més importants del territori llobregatí. A banda de les estructures muràries que el configuren, compta amb una magnífica capella castral d'estil romànic que, a l'igual que la resta de paraments, mostra un evident estat de degradació. L'interès d'aquest espai rau no només en la monumentalitat del castell i la riquesa arqueològica del mateix com a lloc d'habitatge dels senyors de Volterra, sinó també en la importància de la capella romànica de Sant Pere, una vertadera joia del romànic a punt de desaparèixer.
- 3) **Masies i altres edificacions.** Des de molt antic, la fertilitat del territori circumdant al riu Llobregat ha propiciat l'establiment d'una rica xarxa de masos, masies i altres edificacions d'elevat interès històric que formen part també del nostre patrimoni. Les actuals masies de Can Morral, Sant Hilari,

Can Pous, Can Bros Vell, Can Torres, Can Morral del Molí o Can Moragues són fruit d'una activitat constructiva que, en alguns casos, pot remuntar-se fins al segle XV. L'anàlisi d'aquests edificis singulars ens ajudaria a comprendre la trajectòria històrica del territori proper al riu Llobregat.

- *Des del punt de vista social i educatiu*

Aquesta àrea és un recurs educatiu en si mateixa, que permet conèixer molts dels trets ecològics, històrics i culturals del municipi d'Abrera però que són també comuns a la regió del Baix Llobregat. Possibilita el coneixement directe d'alguns dels ecosistemes més típics a la vora d'un riu, el mateix riu, la fauna que hi habita al llarg de l'any i també els usos antròpics tradicionals propis d'aquestes zones com l'agricultura, el pasturatge de ramats transumants, i l'aprofitament de l'aigua des de períodes antics.

També pot ser un lloc on les persones puguin gaudir de la naturalesa i esbargir-se (tenint en compte que és un espai que cal preservar, aquestes usos públics haurien de ser regulats i s'hauria d'informar a les persones del perquè d'aquestes regulacions).

L'edifici de la masia podria ser un exemple d'edifici sostenible, reformat seguint criteris bioclimàtics, amb materials reciclats/reciclables, amb sistemes de reaprofitament d'aigua, estalvi energètic i generació d'energia fotovoltaica i eòlica (encara queden molins de vent al municipi) i alhora constituir un centre de referència per a la interpretació d'aquests espais i de la història d'Abrera en particular, però també del Baix Llobregat, de l'evolució històrica d'aquesta regió i dels reptes del present i del futur pel manteniment de la seva bona qualitat ambiental.

Podria disposar d'una exposició explicativa, d'un servei d'informació sobre itineraris d'interès naturalístic, històric i cultural (del municipi i per la comarca), que oferís activitats guiades per monitors especialitzats, tallers i propostes de dinamització cultural, on participessin persones de totes les edats.

La seva originalitat pot atraure visitants d'altres municipis i la proximitat de la estació de trens en facilita l'accés obrint la possibilitat que aquest centre tingui interès a nivell comarcal.

Alhora l'edifici també podria acollir l'Oficina d'Informació Ambiental, una de les sol·licituds feta en el final de l'ecoauditoria realitzada recentment, que a més d'oferir informació als ciutadans d'Abrera, podria difondre l'experiència del municipi a d'altres persones i pobles implicats amb la sostenibilitat.

PROPOSTA D'ACTUACIÓ

Considerant la rellevància de l'àrea no urbanizable de Can Morral, la importància patrimonial d'aquest espai i la riquesa de l'entorn natural i històric que l'engloba, des de Brea, evidenciem la necessitat de posar en marxa un projecte d'actuació en el que es proposa que l'Ajuntament d'Abrera:

- a) Preservi íntegrament la pineda situada a l'interior de la propietat, l'antiga casa pairal i l'àrea de l'hort.
- b) Preservi l'entorn natural vinculat amb el riu Llobregat, és a dir, les rouredes, els alzinars, els boscos de ribera i els petits prats situats a vora riu (vegeu el mapa).
- c) Preservi les àrees d'interès històric i arqueològic.
- d) Promogui l'avaluació de l'estat actual dels elements patrimonials i el disseny de les actuacions que es considerin necessàries en cada cas concret.
- e) Promogui l'adequació d'aquests espais per tal de donar-los a conèixer al conjunt de la població.
- f) Converteixi l'edifici de la casa pairal en un exemple d'edifici sostenible i en un centre d'educació ambiental que desenvolupi activitats d'interpretació, dinamització i difusió del patrimoni natural, històric i cultural del municipi i del Baix Llobregat. Tanmateix es suggereix que aculli l'Oficina d'Informació Ambiental.

OBJECTIU DE LA PROPOSTA

L'objectiu d'aquesta proposta és la de preservar una zona d'elevat interès natural, paisatgístic, històric i cultural per tal de donar l'oportunitat als ciutadans d'Abrera de poder conèixer i disfrutar, en un futur proper, d'un important agrupament d'espais naturals i històrics que se situen molt a prop del poble, que es troben ben comunicats, i que constitueixen una important àrea verda on es poden desenvolupar activitats lúdiques i educatives per a nens, joves i adults.

Tanmateix, proporcionar un centre d'educació ambiental, exemple d'edifici sostenible, que proporcioni serveis d'informació i dinamització sobre el medi ambient, la història i la cultura d'Abrera i de la comarca.

L'excel·lència històrica, arqueològica i monumental de l'àrea avaluada ens ofereix la possibilitat de poder gaudir d'un espai natural i cultural susceptible de convertir el nostre poble en un punt de visita obligada per a totes aquelles persones sensibles a la riquesa patrimonial del territori llobregatí. La preservació, conservació i anàlisi històrica d'aquest espai ens permetrà acostar-nos al nostre passat. La difusió i dinamització del patrimoni històric i natural oferiran un nou espai de relació amb la natura, amb l'arquitectura, amb la història, un espai obert a la cultura i al coneixement del territori.

VIABILITAT

La nostra proposta és subvencionable per diferents institucions com a projecte únic o com a part integrant de subprojectes d'actuació conjunta.

La Diputació de Barcelona té entre les seves atribucions la d'actuar com a intermediari dels ajuntaments, cercant-los recursos econòmics de fons nacionals i europeus. Quan els projectes es comparteixen entre diversos municipis, sobretot si pertanyen a la Xarxa de Pobles per la Sostenibilitat, la possibilitat d'aconseguir ajuts resulta força més àmplia.

Altres institucions financeres com les Caixes d'Estalvis podrien subvencionar part de la proposta. El manteniment del centre i els serveis bàsics de coordinació haurien d'estar coberts de forma continuada, en part depenent de fons municipals i en part, dels ingressos provinents dels serveis i publicacions oferts pel mateix centre. Els exemples de gestió integrada que ens ofereixen centres d'interpretació del paisatge establerts en altres punts de la geografia catalana ens permeten remarcar la viabilitat econòmica de la nostra proposta.